

DÁVID GYULA beszámoló EMKE közgyűlés 2005

Tulajdonképpen az EMKE múltját felidézttük 10 évvel ezelőtt, amikor az egyesület 110 éves évfordulójára egy nagyon szép emlékkönyvet jelentettünk meg, amelyik egyrészt az addig eltelt időszakot mérte fel, másrészt pedig számba vette az 1989-es változás után bekövetkező időszak eredményeit és problémáit. Nem tudom, hogy itt van-e az alkalom arra, hogy ezt megismételjem, vagy pedig próbáljam az azóta eltelt 10 esztendőről beszélni inkább.

Amikor 1885. április 12-én az Unió utcai épületben, amelyik máma a Néprajzi Múzeumnak az otthona összegyűlt egész Erdély jeleseinek a serege és megalapította az Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesületet. Ezt egy olyan pillanatban történt, amikor az erdélyi magyarság helyzete nem volt valami rózsás. A kiegyezést követő időszak, a liberalizmus kora egyre inkább negatívan érezte hatását Erdélyben, különösen Erdély szórványvidékein. Akkor is, amint azóta most is az erdélyi magyarság megmaradásáról volt szó. Azok, akik itt egybegyűltek és az EMKÉ-t megalapították és az elkövetkező időszakban az EMKÉ-t működtették, azok úgy érezték, hogy a megmaradásnak három alappillére van, amire tulajdonképpen az EMKE akkori időszakában a munkának nagy része koncentráldott: az egyház és az iskola megerősítése, a másik a kultúra megerősítése, a harmadik pedig gazdaságilag megerősíteni az erdélyi magyarságot, különösen a szórványokat. Akkor is és azóta még nagyobb mértékben, az eltelt 120 esztendő alatt sokkal nagyobb ma Erdélyben mint az 1880-as években, azóta is ez a három tényező az, amelyikre a megmaradás érdekében oda kell figyelni. Meg kell erősíteni azokat az intézményeket, amelyek elsődlegesen a megmaradás kulcsai. Olyan gazdasági feltételeket kell teremteni, amelyek között ez a megmaradás nemcsak ünneplésekben, nemcsak alkalmi megnyilvánulásokban, melyekben hál' istennek azóta nincsen hiány, hanem a gazdasági lét bizonytalanságában is jelentenek valamit. Akkor, az EMKÉ-nek a háta mögött ott állott nemcsak az erdélyi magyar társadalom, ennek a társadalomnak olyan rétegei – a földbirtokos osztály, polgárság – , amelyek erkölcsi kötelességüknek érezték azt, hogy ezt a munkát támogassák, hanem ott állott a Magyar Állam is, mely felismerte azt, hogy bizonyos politikai céljainak a megvalósítására az EMKE rendkívülien alkalmas. Ez is a magyarázata annak, hogy akkor, amikor a monarchia összeomlott és az első világháború végétől kezdve az erdélyi magyarság kisebbségi életkörülmények között, kisebbségiként kellett az életét. Az EMKÉ-nek a léte is bizonytalanná vált, tudniillik, a Román Állami Kormányzat a magyar állami nacionalizmussal azonosította az EMKÉ-t. A két világháború közötti korszak azzal telt el, hogy próbálta az EMKE a maga létjogosultságát bizonyítani, próbálta a törvényes kereteket elismertetni a Román Állammal. Az 1930-as évek közepére következett el az az idő, amikor már mindenféle jogi tortúrák után, a törvényesítésre sor kerülhetett. Ez az időszak sem jelentette azt, hogy azok a kisközösségek, amelyek az EMKE támogatásával a háború előtt létrejöttek nem működtek volna tovább. 1910-ben, amikor számba vették az EMKÉ-nek negyedszázados működését, az

akkor megjelent emlékkönyv szerint 163 iskola, 77 óvoda élvezte az EMKE támogatását, részben az EMKE által létrehozott, részben támogatott intézmények voltak ezek; 227 könyvtár működött Erdélyszerte az EMKE égisze alatt, 154 daloskör. Ezeknek egy része a háború végén feloszlott, szétszóródott, a könyvállomány nagymértékben megsemmisült; de voltak olyan lelkes helyi, a magyar kultúra iránt felelősséget érző emberek, akik az intézményeket működtették, és a két világháború között a jogi hercehurca ellenére, a művelődési munka nem állott meg, sőt tovább folytatódott. Akkor következett egy viszonylag pozitív, eredményes időszak 1940–1948 között, amikor egyrészt az EMKE ismét szabadon és minden háborítástól mentesen működhetett, majd 1944 után a Magyar Népi Szövetség által félig-meddig bekebelezve, de mégiscsak önálló tényezőként folytathatta a maga munkáját egészen 1949-ig, amikor egyetlen törvényszerű rendelettel az összes civilszervezetet megszüntették és az EMKE is ezeknek a sorsára jutott.

Az előbb azt mondtam, hogy a két háború közötti korszakban nagyon sokat számított a kisközösségeknek a léte és a működése, és lényegében azt hiszem, hogy ez az egyik, amit az EMKE történetéből, ebből a 120 esztendő történetéből tanulságul levonhatunk a jelenre és a jövőre vonatkozólag, hogy függetlenül a szervezeti formáktól, bizonyos mértékig nem azon állva, hogy van-e vagy nincs legális szervezeti forma, a munkának, amit az EMKE felvállalt annak idején és amit mai napig is folytatni akar, az erdélyi magyarság megmaradásának a munkáját, az a munka lényegében a kisközösségekben áll vagy bukik. Az 1990-es újraalakulástól kezdve, ahol akadtak önfeláldozó emberek, akik a maguk kisközösségében érezték a megmaradás igényét, a szellemi értékeknek a művelését és megtartó erejét, ott a közösségek felvirágoztak és valóban megtartó erővé tudott válni a sok helyi egyesület. Ahol viszont csak a keretek voltak meg, de nem sikerült lélekkel és önzetlen munkával kitölteni; ott ezek a keretek hiába vannak, vagy alaklomszerűen látványos eredményeket mutatnak fel; Most nem akarok negatív példákat mondani, lényegében a közösség megtartásának a szempontjából vajmi keveset jelentenek. Az 1949-es megszüntetés utáni időszakban ez a fajta munka, a közösségért áldozatot vállaló, emberekre épített, magyar kulturális munka igazolódott igazán azokban a jogi a keretekben, amikor volt egy a Román Állam által intézményes keretek között működtetett művelődési hálózat. Azok között a keretek között is, beleértve egészen a Megéneklünk Románia fesztiválok tébolyát, lehetett valóban értékes és megtartó kulturális munkát végezni. Úgyhogy, amikor 1989 decembere után eljött az ideje annak, hogy ezek a kisközösségek öntevékenyen a maguk munkáját megszervezzék; Még mielőtt az EMKE 1991-ben hivatalosan újraalakult volna, emlékezzünk vissza, országszerte egész sor helyi egyesület jött létre. Az EMKÉ-t tulajdonképpen nemcsak az RMDSZ-nek a felülről jövő kezdeményezése, hanem ezeknek a kisközösségekben létrejövő szervezetek összefogására irányuló akarat hozta létre. Ennek az utolsó korszaknak, amiben most lényegében benne vagyunk 1991 óta, azért kellett szükségszerűen szervezeti nívumként létrehozni az EMKÉ-nek a mai jogi struktúráját, amelyik autonóm szervezetekből tevődik össze, hanem elfogadja maga mellett és

társként kezeli azokat a szervezeteket, amelyek adott esetben úgy érzik, hogy meg tudnak állni a maguk lábán és nem tartják szükségesnek azt, hogy, hogy az EMKE fedele alá behúzódjanak, azokkal a szervezetekkel tudjuk végezni a munkát. Ki lehetett alakítani ennek az elmúlt 14 esztendő során azt az egészséges kapcsolatot, hogy az EMKE nem próbált semmiképpen valamiféle felsőbb hatóságként működni, valamiféle irányító testületként a többiek fölött atyáskodva, hanem igenis lehetőséget adott mindenik szervezetnek az önálló működésre, cselekvésre. Az EMKE mai struktúrája rengeteg sok mindent ölel fel abból a hármast pillérből, amivel annak idején az EMKE elindult; Az iskolaügyet már nem öleli fel, a gazdaságot szintén nem, mert az erdélyi gazdaság felemelésére megvannak a hivatott szervek intézményei, de mindenképpen a kultúrának rengeteg szféráját öleli fel, amelyek tudnak együtt és egymás mellett dolgozni. Én azt hiszem, hogy ezt a tanulságot kell magunkkal vinnünk az elkövetkezőkre. Az, hogy, az EMKE 120 éves-e vagy pedig kevesebb, ahogy Kötő József mondotta az előbb, adott esetben 120 évnél sokkal több is, de az ember nem látja előre, hogy a világ milyen formában szervezi át saját magát, hogyan alakítja át azt a nagyközösséget, amelyiket mi anyanyelvünk és kultúránk révén a magunkénak érzünk, vagy hogyan bomlasztja fel, merre szórja szét az erdélyi magyarságot vagy a magyarságot egyáltalán a nagyvilágban azokkal a nagy lehetőségekkel, melyeket a világ kínál és hogyan fognak visszatérni mégiscsak azok, akik szétszóródtak, mert hiszen az embernek egy hazája van és egy szülőföldje, azt egyelőre nem lehet tudni. De mindenképpen azt hiszem, hogy minden korszakban érvényes lesz az, hogy szükség lesz emberekre, akik érzik, hogy abban a közösségben, legyen az akármilyen kicsi vagy nagy, annak a közösségnek vannak közös álmai, közös vágyai, eszményei és ezeknek a közös eszményeknek a kifejezéséért képesek áldozni. Minden körülmények között szükség lesz ilyen közösségekre, amelyek maguk ki fogják termelni azokat az embereket, amelyek a munkának egyszemélyben vagy kis csoportosan a nehezét elvállalják. Én hiszem, hogy így lesz és végeredményben ez az EMKÉ-nek az értelme.

Még egy dolgot szeretnék mondani. Napjainkban nagyon sok szó esik az autonómiáról, a politikai élet visszhangzik a különböző autonómia tervektől. Egymást kiátkozzuk azért, mert nem úgy képzeljük el az autonómiát, mint a másik, és közben elfeledkezünk egy lényeges dologról, hogy az autonómia nemcsak a jogi feltételek megteremtését jelenti, hanem attól is függ, hogy belülről mennyire érzük, hogy mi a közösséghez tartozunk, amely közösségnek velünk szemben elvárásai vannak, amelyik közösségnek vágyai, igényei vannak arra, hogy közösségként maradjon és mennyire igyekszünk magunkban belülről az autonómiához szükséges alapvető feltételt, a közösségért való cselekvést megteremteni. Ha ez nincs, akkor lehetnek akármiféle autonómia-tervek, jóváhagyhatja azt akármilyen kormány vagy Európai Parlament, ez egész nem ér semmit, mert éppen a lélek hiányzik belül, éppen az, ami az autonómiát éltetni tudja. És hogy valamilyen lelkesítővel, vidámítóval zárjam ezt az expozét, szeretnék felolvasni itt két adatsort a 2005-ös eseménynaptárból, amelyik nyilván, nemcsak az EMKE munkáját üdvözli, hanem ennek az egész közművelődési szférának a munkáját, amiben benne élünk, függetlenül attól, hogy az EMKÉ-hez tartozik-e

vagy sem, de végeredményképpen közös sikerként értékelhetem. Az egyik adatsor azt jelzi, hogy ebben az esztendőben október 6-ára való emlékezésre hol került sor, csak a helységeket olvasnám fel: 2005. Okt. 5-től kezdve Bukarest, Kolozsvár, Arad, Szilágycseh, Brassó, Máramarossziget, Felsővisó, Sepsiszentgyörgy, Marosvásárhely, Borszék, Dés, Tordaszentlászló, Gyergyószentmiklós, Nagyenyed, Déva, Petrozsény, Bánffyhunad, Ördüngösfüzes, Felsővisó. Nagyvárosok és kis települések és bizonyára , hogy az itt felsorolt helységek mellett sokkal több kis és nagyközösség emlékezett meg a 13 aradi vértanú mártírhalálának a dátumára. Ez a helységnévsor jelzi azt, hogy mit is jelent mi számunkra, a közösség szára a megemlékezésnek, az együttérzésnek és az együttgondolkodásnak a jelentősége. A másik adatsor pedig, hogy az idén július egyetlen egy hetében, július 8-tól 15-ig meg is valósult rendezvények sora volna: Szilágysomlyón II. Kántor- és karnagytovábbképző, Kalotaszentkirályon Gyarmathy Zsigáné varró- és faragótábor, Tapolcán Olvasótábor, Kőrösfőn Vasvári Pál-emléknapok, Szilágyperecsenben III. Kórustalálkozó, Mákófalván III. Kórustalálkozó, Szamosújváron VI. Honismereti tábor szórványban élő gyerekek számára, Torckón Kisbogáncs edzőtábor, Csíkszeredán Régizene Fesztivál, Jobbágytelkén Népzene- és néptánc-tábor, Illyefalván Kárpát-medencei Anyanyelvi Tábor, Aradon József Attila regionális versíró- és szavalóverseny, Gyergyószárhegyen XII. Kárpát-medencei Borsos Miklós Alkotótábor 10–14 éves gyermekek számára, Bonchidán Épített örökség – felújító szakképző program. – mindez egyetlen hét munkája. Ha valaki végiglapozta ezt a vastag könyvecskét és ilyen minden esztendőben megjelenik, akkor itt van azoknak a kisközösségeknek a teljesítménye, amelyek függetlenül attól, hogy az EMKÉ-nek tagszervezetei, társszervezetei vagy nem, mindnyájan büszkék lehetünk, mert ezek mind a mi közösségünknek az eredményei. És én csak azt kívánom, hogy ilyen füzeteket a látható időn belül minden esztendőben tudjuk kiadni, és tudjuk megteremteni – ezt most már a hivatalos szerveink felé mondom – annak az anyagi és jogi feltételeit, hogy ezeknek a kezdeményezéseknek a jövőben működni tudjanak, a közösség megtartását szolgálják.

Köszönöm szépen

Dr. KÖTŐ JÓZSEF beszámoló EMKE közgyűlés 2005

Az építés, amint hallottuk Dávid Gyula tiszteletbeli elnökünk előadásában, az elsőrendű feladatunk. Erre vonatkozóan alig mondhatnánk pregnánsabb példát mint Kun Kocsárd példáját, aki algyógyi birtokát adományozta a székely közösség számára, hogy mezőgazdasági szakiskolát teremthessenek, így téve versenyképessé, gyarapodóvá a közösséget. Amikor az *építő EMKE*-ről beszélünk, akkor egyaránt utalunk a lélek és társadalomépítő munkára.

A legfontosabb talán az lenne, hogy mindazokon a fontos történelmi vonatkozásokon túl (amire most nem akarok ismét utalni, hisz Dávid Gyula elnök ezt nagyon alaposan elemezte), Mikó Imre szellemiségét említsük. Ennek ihletésében az EMKE a kezdetektől fogva arra törekedett, hogy egyesületeink tulajdonképpen az autonómiának, az önkormányzatiságnak az iskolái legyenek. Hisz gr. Mikó Imre felismerte, hogy önszerveződő testületeink tulajdonképpen az autonómiának, az önkormányzatnak az iskolái lehetnek. Az újraalakult EMKE is az önkormányzat alapkövetit rakta le munkája során, s ezt a munkát kell folytatnia.

Az EMKE története folyamán a lélek- és társadalomépítésben nagyon fontos szerepet töltött be, hisz elég Márton Áron társadalomépítő-elméletét említem, mert ő maga is ezt az EMKE-keretekben látta érvényesíthetőnek. Venczel József a cselekvés jegyében való stratégiát fogalmazott meg, (amint mondta, ha nem is tudjuk már visszaépíteni tönkretett javainkat, de a romlást meg tudjuk állítani), s ő is, amikor ennek a stratégiának a gyakorlatba ültetéséről szól és az intézményesülésről szólt, akkor az EMKE tevékenységi kereteiben látta ezt megvalósíthatónak. Azért próbáltam tevékenységünknek ezt a kettős jellegét kiemelni az EMKE 120 éves múltjából, hogy pontosan meg tudjam fogalmazni mi lehet az a mérce, amivel mérnünk kell magunkat, aminek a jegyében el kell készítenünk a 2005-ös év tevékenységi mérleget és fel kell tennünk magunknak a kérdést, hogy vajon jól sáfárcodtunk elődeink hagyományával?

Próbáljuk meg ez évi tevékenységünket ennek a kettős vonulatnak a jegyében megvizsgálni.

Ha az építés szó elsődleges jelentését próbáljuk boncolni, a szó fizikai cselekvést jelentést sugalló értelmezését vizsgálva, akkor a beszámolómnak a mottója ez lehetne: *a kultúra bástyáinak az építése.*

Ha megengedik, előre bocsátom, azt, hogy ezt a fejezetet büszkén, felemelt fővel fogom elmondani. Úgy gondolom, bátran állíthatjuk, hogy 2005 egyik legsikeresebb évünk volt. Beérték azok az előző évi alapozó cselekvések, amelyek lehetővé tették, hogy a szó tulajdonképpeni értelmében építsünk. S ha egyszer majd utódaink méltónak találják arra, hogy emlékezzenek ránk, akkor ugyanúgy építkezések, épületek sorát említhetnék fel, mint ahogy mi most az elődeink kapcsán elkészítettük a leltárt.

Szólnom kell, mindjárt az elején arról, hogy egyik legfontosabb létesítményünk, a közgyűjtemények tárának a tevékenységét fel kellett egy kis időre függeszteni, ki kellett üríteni az épületet, mert elkezdhattuk az építkezést. Átépitettük a szerkezetet, áll a ház. Úgy gondolom, hogy a jövő évi

közgyűlésünket majd ott az udvaron kezdhethetjük, amikor elvágthatjuk az újjá varázsolt épületnek a szalagját. (A mellettem ülő munkatársaknak szólok, talán elvállalhatjuk az avató megrendezését a következő közgyűlés előtt.)

Egy másik, rendkívülien nagy jelentőségű tervünk szintén tető alá került. Fontos szerepet tölt be az EMKE életében a szórvánnyal való foglalkozás, a szórványban élők lelki és szellemi gondozása. Ezért vállalta el az EMKE, hogy hasznosítva a külföldi támogatásokat, Pusztinán a csángó-közösségnek közművelődési házat épít. Örömmel jelenthetem a közgyűlés előtt, hogy már állnak a falak, a tető rákerült, jövőre ott is avathatunk.

Nagyon lényeges az építkezés-fejezetben arról is szólnunk, hogy egy másik fontos vállalkozásunkként megvásároltuk Kós Károly első megvalósított terve alapján épült házat, amit a Brétfüben épített szülei számára. Az épületet romos állapotban kaptuk meg. Elindult ennek is a felújítása és már sikerült a tetőszerkezetet kicserélni, tovább folyik a felújítása, és ami nagyon-nagyon fontos, hogy nemcsak felújítjuk a házat, hanem helyreállítjuk a Kós Károly eredeti tervei szerint, amelyet pénzsűke híján maga Kós Károly sem tudott elképzelés szerint kivitelezni. Mi megpróbáljuk ezt elvégezni.

Az építkezés-fejezetnél hadd mondjam el, hogy elkezdődött a Györkös-ház felújítása is. A hátsó rész készen van, s szeretnénk ezt is az elkövetkező közgyűlésünkig teljesen felújítani.

Az építkezéseket említve, hadd köszönjem meg azoknak az áldozatos munkáját, akik vállalják a magyar-házaink működtetését és üzemeltetését, hisz ahogy mondtam, ott valóban a kultúra bástyái, az anyanyelvi kultúra bástyái működnek. Említhetjük a szilágyosmlyói EMKE-házat, a meggyesi-, a vajdahunyadi-, dési-, máramarosszigeti-, felsővisói-, nagybányai-, zilahi EMKE-házakat.

Kijelenthetem: nem elszigetelt bástyákról, hanem vár-láncolatról beszélhetünk amelyben az EMKE az anyanyelvi kultúra védelmében folytatja munkáját/harcát.

Az építés szellemi munkát is jelent. Tovább gyarapítottuk azokat a közgyűjteményeinket, ahol megpróbáljuk létrehozni az erdélyi magyarság szellemi hagyatékának a központjait. Így például a Györkös-házba a képzőművészeti közgyűjtemény Paulovics László képeinek adományával gyarapodott, aki az erdélyi magyar írók arcképcsarnokát készítette el, s ezt az EMKE-nek adományozta. A Szabédi-Emlékház Méliusz-dokumentumokkal gyarapodott, valamint a mindannyiunk által tisztelt Muzsnay Magda hagyatékának egy része is a Szabédi-Emlékház gyűjteményének részét képezi.

Úgy gondolom, hogy ez a néhány példa érzékelteti azt, hogy igyekeztünk a 120. évforduló alkalmából is elődeink építkező munkáját folytatni és bizonyos eredményeket is elértünk.

Mindezeket pályázati pénzekből valósítottuk meg. Engedjék meg, hogy fél mondat erejéig (pedig nem szokásom dicsérni senkit), hadd köszönjem meg ügyvezető elnökünknek, Dáné Tibor Kálmánnak és Ács Zsolt munkatársunknak, hogy ilyen eredményes munkát végeztek, hisz reggeltől estig pályázati

munkák készítésével foglalkoztak, hogy megteremtsék az anyagi alapot arra, hogy mindezek a programok megvalósuljanak.

Az építő EMKE kifejezést először az építés fizikai értelmében használtuk, viszont a másodlagos értelme sem csekélyebb fontosságú, a lélek- és társadalomépítés vonulatát értve ezúttal a szó mögött.

Nézzük, mit tettünk ennek érdekében ebben az évben, hogyan folytattuk az EMKE lélek és társadalomépítő tevékenységét?

Kezdjük a társadalomépítés terén végzett munkálkodásunkkal. Dávid Gyula szólt arról, hogy milyen elképzelések mentén indult az EMKE újraalakulásának idején. Társadalomépítő munkánkat kettős irányba gondoltuk el a horizontális és vertikális társadalomszervezés elgondolásának a jegyében. A horizontális építkezés azt jelentette, hogy erőfeszítéseket kell tennünk annak érdekében, hogy Erdélyben ne legyen olyan magyarok is lakta település, ahol nincs anyanyelvi egyesület vagy alapítvány. Így kívántuk megteremteni a magyar közösségnek azt az önkormányzati keretét, azt az autonóm szigetét, amiről Mikó Imre is álmodozott, amikor elindította az erdélyi önszerveződő mozgalmat. Itt elegendő megemlítenünk az elhíresült Fehér-Folt programot. Nagy erőfeszítéseket tettünk azért, hogy kezdeményezzük az egyesületek létrehozását és ezeknek jogi személyiséggé válását, hogy beindulhasson az önálló tevékenység. Örömmel jelenthetem, hogy ezeknek az egyesületeknek a száma rendkívül jelentőssé nőtt. Párhuzamosan a vertikális építkezéssel elindítottuk a horizontális szerveződést, azoknak a kamara-jellegű szövetségeknek a létrehozását, amelyek működtethetik a művelődésnek egy-egy ágazatát, hogy ezek valóban minőségi kultúrát teremtsenek. Ebben a Németh László-i gondolat vezérelt: "a kisebbség joga az élethez a minőség." Ebben a vonatkozásban gondolok a sok szövetségre: a Barabás Miklós Céhtől kezdve el a Romániai Magyar Dalosszövetségig, és így tovább. Azért említettem a Barabás Miklós Céhet elsőként, mert éppen ebben a teremben, közel egy évtizeddel ezelőtt alakult segítségünkkel a cég. A múlt héten pedig az erdélyi magyar képzőművészeti életnek az új otthonát avathatta a BMC. Ehhez külön gratulálunk, és rendkívülien örvendünk, hogy hosszú évek küzdelme után megszületett a központ. Azokat, akiknek oroszlánrésze volt ebben, délután meg fogjuk ünnepelni EMKE-díjban részesítve őket.

Eljutottunk tehát hál' istennek, ahhoz a szakaszhoz, amikor létrejöttek önszerveződésünk nyomán az autonómiának, az önkormányzatnak ezek az önálló szerkezetei. Elérkezett az az idő, amikor az EMKE-nek újra kellett vizsgálnia a struktúráját, belső szerkezetét, mert a régi központosított EMKE-szerkezeti modell ebben az új struktúrában már nem igazán működött. A múlt közgyűlésünkön határoztuk el, hogy alapszabályzatot módosítunk, újfajta struktúrát képzelünk el, amelyik lehetővé teszi, ezeknek az önálló, autonóm módon működő egyesületeknek, alapítványoknak a szakmai talpra állást, az anyagi háttér megteremtését. Így az új alapszabályzat, amelyet a tavaly elfogadtunk, arról szól, hogy nincs egyéni tagság, hanem ettől kezdve kollektív tagjaink vannak. Tiszteletben tartva minden helyi szervezetnek az autonómiáját, felkértük ezeket társzerkezeti részvételre, hogy az EMKE valódi ernyőszerkezetté

alakulhasson át. Az elmondottakból világosan kiderül, hogy ez egy korszerű szerkezet, amelyik segítheti a jövő építését, mert akár Európai Unió s jövő vár bennünket, akár nem, mindenképpen a jövő a kistérségeké. Azok a kistérségek tudnak majd virágozni, versenyképessé válni, gazdaságilag talpra állni, amelyeknek van egy szellemi elitje. Én úgy gondolom, hogy ezzel a struktúrával az EMKÉ-nek elsőrendű feladata lesz – a továbbiakban is – ezeknek a az önálló autonóm szigeteknek az erősítése, ennek a helyi szellemi elitnek a kitermelése, hogy a regionális fejlesztésnek a szellemi műhelyeivé válhassanak. Ez az új szerkezet nagy segítséget fog jelenteni ilyen irányban. Az új alapszabályzatot a közgyűlés meghatalmazása alapján munkatársaink bejegyeztették. Ettől kezdve az EMKE hivatalosan is ernyőszerkezetté alakult. Ezt az általunk megálmodott korszerű társadalomszervező elvet próbáltuk gyakorlatba ültetni. Eddig, a beszámoló elkészítésének a pillanatáig, 54 társszervezet jelezte írásban az ernyőszerkezet alá való bevonulását. Munkatársaim jelezték, többen csak most, a közgyűlés előtt adták ide jelentkezésüket. Így körülbelül 60 társszervezetünk jelentette be eddig csatlakozását. Emellett 18 saját tagszervezetünk tovább működik. Lassacskán társszervezeteink száma meg fogja haladni a százat. A padban ülő, jelenlevők létszáma is mutatja ennek a modellnek a működőképességét. Itt most már nem egyéni EMKE tagok ülnek csupán, hanem a társszervezeteink képviselői, akik mögé képzeljük oda azt a sok tíz és száz tagot. Tehát itt, ma, tulajdonképpen az erdélyi magyar közművelődési életnek a szellemi elitje van jelen.

A lélek- és társadalomépítés fejezeténél szólnom kell arról, a tevékenységről, amelyet az EMKE elnöksége a pályázati rendszerek működtetése érdekében fejtett ki. A NKÖM Erdély-részpályázati rendszerének elbírálását az EMKE elnökségére ruházta a kiíró.

Hadd szóljak arról, hogy mit is tettünk a léleképítés terén. Elsősorban a hagyományos, klasszikus módszerekről kell szólni, a rendezvények soráról. Én nem szeretném felsorolni, hisz Dávid Gyula bevezetőjében néhány rendkívüli példát hozott erre vonatkozóan, ám még ehhez annyit tennék hozzá, hogy központilag is rendeztünk jelentős megemlékező programokat. Azokkal a személyiségekkel foglalkoztunk, akikben a nemzet önmagára ismert, akik valóban a nemzet-építésnek a stratégiáit fogalmazták meg és az önépítésnek a modelljeivé váltak. Ha megemléjtük a Cs. Szabó László napokat, a László Dezső napokat, a Kossuth Lajos emlékünnepségeket, akkor ebből a felsorolásból kitetszik már, hogy kik azok, akiknek a személyiségeit modellértékűnek tekintjük. A 21. században élve, rendkívül fontos fejezete az EMKE tevékenységének a tudásalapú társadalom kiépítése. Itt a Mindentudás Egyetemének az erdélyi népszerűsítése révén vállalt munkáról szólnék, s arról, hogy megindult a kulturális örökségünk digitalizálása. Megpróbáljuk a közművelődési munkát korszerű elgondolások szerint, korszerű eszközökkel végezni.

Végül szólnék az EMKE díjak szerepéről a léleképítés terén. Itt nemcsak ünnepi gesztusokról van szó, nemcsak arról, hogy néhány embernek a társadalmi megbecsülését növeljük, hanem olyan példaértékű személyiségek kitüntetését végezzük el, akiket égő fáklyaként lehet Erdélyben körülhordozni. Olyan

személyiségek kapták meg és fogják megkapni a mai nap folyamán is, akik, a közművelődés kovászemberei, a közművelődésnek a profétái, akiknek a példáját nekünk népszerűsíteni kell. Nem véletlen az sem, hogy a múltkoriban alkalmam volt erdélyi híres emberekről készült kiadványt forgatni és örömmel konstatálhattam azt, hogy ezek EMKE díjasok, és az általuk beküldött Curriculum Vitae-kben egyikőjük sem feledkezett meg arról, hogy a Kossuth- és egyéb díjak mellett az EMKE díját is megemlítsse.

Mivel nem egy hagyományos elnöki beszámolót tartottam, úgy gondolom, hogy e néhány példával érzékeltetni tudtam azt a szellemi vállalást, aminek a jegyében az EMKE megpróbálta tevékenységét végezni. Engedjék meg, hogy a beszámoló végére érve, egy sorsformáló személyiségnek, László Dezsőnek az aforizmáját idézzem. Üzenete az EMKE valódi cselekvési programját tartalmazza: "Az igazi kisebbségi élet a vagyok igével kezdődik, az ismerekkel folytatódik, és az akarokon keresztül a cselekedetben nyilvánul meg." Ha ezt mi felvállaljuk, akkor elmondhatjuk az építő EMKE mellett, a cselekvő EMKE is vagyunk, és ennél szebb vállalást nem tudok elképzelni. Ha mellé társítjuk azt is, hogy cselekvő magyar EMKE, akkor én úgy gondolom, helyesen ismertük fel küldetésünket.

Köszönöm szépen.

DÁNÉ TIBOR KÁLMÁN beszámoló EMKE közgyűlés 2005

Kedves barátaim! Mindenekelőtt engedjék meg, hogy megköszönjem a szimpátia tapsot. Remélem, a jövőben is rá fogok szolgálni arra, hogy a bizalmukat élvezhessem és együtt tudjunk dolgozni mindaddig amíg az ügyvezető-elnöki tisztségét betöltöm ennek a számomra nagyon kedves civil szervezetnek.

A tiszteletbeli elnökünk és az elnökünk beszámolója után engedjék meg, hogy próbáljam meg összefoglalni azt az aprómunkát, amit nap mint nap az elmúlt esztendőben, az elmúlt közgyűléstől napjainkig, kellett végeznünk. Azt hiszem, hogy ez az, ami egyértelműen élteti az EMKÉ-t, és merem remélni, hogy ezen keresztül néhány civil szervezetünknek is segítséget tudunk nyújtani.

Először is hadd köszönjem meg a marosvásárhelyi EMKE-fiókunknak azt a nagyon kedves és hangulatos kiadványt, amelyet a 120 éves EMKE ünnepségünk alkalmából adtak ki, s amelyet én is most vehettem a kezembe, Ábrám Zoltán fiókelnökünk dedikációjával. Természetesen megköszönöm Náznán Olga és Tófalvi Zoltán jelenlévő fiókszervezeti tagtársainknak is ezt a munkát és adják át Ábrám Zoltánnak a szívélyes üdvözetünket és köszönetünket, aki sajnos nem tud jelen lenni otthoni elfoglaltságai miatt.

Röviden én is kitérnék azért építkezéseinkre. Az elmúlt közgyűlés után, a maroknyi csapat, az EMKE konkrét ügyvezetését végző személyzet, rögtön hurcolkodással kezdte el a munkáját. Egyrészt a Szabédi-háznak a teljes könyvtárát, a több mint 10.000 kötetből álló könyvállományt, megfelelő helyre menekítette az építkezés lefolyásának idejére. Ezután meg a Györkös Mányi Albert Emlékházban megteremtette a munka folytatásához a feltételeket, ahol rövid ideig azzal a kft-vel, amely a ház hátsó részének a megvásárlója volt, egy fedél alatt kellett dolgoznunk mindaddig, amíg az átalakítása a

Györkös-ház hátsó felének megtörtént. Utána következett a Szabédi-Emlékház építésének az irányítása. Úgy, ahogy Beder Tibor úrral az ülés előtt mondtuk, ha szükséges, akkor könyvet hordunk, előadást szervezünk, vagy ha kell, akkor előadást tartunk, ha civil intézményt irányítunk. Ez szép a közművelődési életben. Természetesen mindazok, akik mellettünk vannak, ugyanezt a munkát vállalják és elvégzik. Közben állandó odafigyelés volt részünkről a Pusztinai Csángó-Ház építkezésére is. Igaz, hogy a NKÖM támogatja, a Teleki Alapítvány a kivitelezője, viszont az EMKE a tulajdonosa, az EMKE kell a hatóságok fele ezt az ügyet képviselje és nyilvánvalóan ez állandó odafigyelést igényel. Két héttel ezelőtt jártam Pusztinán, és tényleg örömmel tapasztaltam, hogy akkor már a tetőszerkezet következett az épületre. Nagyon reméljük, hogy április 15-ig, úgy ahogy az ütemterv is előírja ezt, az épületet át tudjuk adni az ottani közösségnek.

A szerkezeti felépítése is az EMKÉ-nek megköveteli azt, hogy minél több civil szervezettel működjünk együtt. Ezt megtettük az elmúlt időszakban is. Partnerszervezeteink között is jó együttműködés volt a Romániai Magyar Dalosszövetséggel, a Kolozsvár Társasággal, a Korunk Baráti Társasággal, a

Barabás Miklós Céhvel, a Kőváry László Honismereti Körrel, a Kriza János Néprajzi Társasággal, a Romániai Magyar Népfőiskolai Társasággal. Elmondhatom, hogy ez egyrészt azt jelenti, hogy ahol lehet, a civil szervezetekkel együtt szervezünk bizonyos tevékenységeket, más esetben pedig azt, hogy azon civil szervezeteknek, melyeknek nincs infrastruktúrája, a mi infrastruktúránk használatával segítünk munkájukon. De ugyanúgy a határon túli civil szervezetekkel is együttműködünk. Partnerünk pl. a CSEMADOK, a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség, a Lendvai Művelődési Intézet, a Kárpátalján két civilszervezettel is kapcsolatban állunk. Gyakorlatilag évente egy vagy két olyan közös Kárpát-medencei művelődési találkozó van, amin együtt tudunk működni. Mint legutóbb a Vajdaságban, ahol intézményünket az Aradi-EMKE fiók képviselte. Vagy pont ezekben a pillanatokban Lendván, a Szlovéniai Művelődési Intézet keretében rendeznek kézműves mesterségekről egy konferenciát. Az EMKÉ-t, mint társszervezetet hívták meg, mi pedig ezt a meghívást a Kriza János Néprajzi Társaságnak mint szakmai civil-szervezetnek továbbítottuk. Jelenleg ők képviselnek minket ezen a rendezvényen. Továbbá együttműködünk a kulturális eseménynaptár megszervezésében az RMDSZ Művelődés és Egyházügyi Főosztályával. Velük jó a kapcsolatunk, hisz Szép Gyula az EMKE alelnöke és egyben a művelődésügyi főosztálynak a vezetője is az RMDSZ részéről. Az alapszabályzatunkat, úgy, ahogy azt megírtuk a társszervezeti felkérésünkben, feltettük az egyelőre ideiglenes honlapunkra, bárki megtekintheti magyar nyelven az új alapszabályzatnak a szövegét, amiben egyértelműen a horizontális struktúrát vállaltuk fel és vállaljuk ezentúl is. Ennek az egyik eklatáns példája az, hogy az EMKE díjaink odaítélését nem az EMKE országos elnöksége dönti el, sőt vétó joga sincsen az elnökségnek a különböző díjak odaítélése esetén. Néha ebből kritika is fakad. A szakmai civil szervezeteink és szakemberek azok, akik a különböző EMKE díjakra javaslatot tesznek és mi az ő javaslataikat képviseljük a díjak odaítélésekor.

Felnőttképzés terén a Népfőiskolai Társasággal közösen az Aranyosgyéresi Népfőiskola, a Tordai Népfőiskola, ill. a Kisbácsi Népfőiskola megalakulását ill. működést támogattuk. A Kovászna megyei Művelődés Központ pedig kulturális-menedzser képzést szervezett, ahol előadóként magam is részt vettem az EMKE nevében. Igyekszünk a Mindentudás Egyeteme kazettáit, amennyire lehet, népszerűsíteni, hisz szerződéses alapon állunk a Tudományos Ismeretterjesztő Társulattal. Egy évvel ezelőtt a Sapientia Egyetemmel közösen szerveztük az előadásokat. Szeretnénk ezt a tevékenységet tovább folytatni, esetleg más formában.

Szórványprogram keretében jó kapcsolatot építettünk ki és amennyiben lehet támogatjuk pl. a máramarosszigeti fiókszervezetünket, a Hollóssy Simon Művelődési Egyesületnek a működését. Itt éppen a Dalosszövetség tiszteletbeli elnökével ill. elnökasszonyával jártunk ott nemrég a kórustalálkozón. És hadd mondjam el, hogy készen áll a NKÖM támogatásával Guttman Mihály tanár úrnak egy kis kötete, amelyet, főként a szórványban működő kórusainknak tudunk ajánlani. Reméljük, hogy a jövő esztendő folyamán meg fog jelenni és ezzel fogjuk ünnepelni Guttman tanár úrnak a 80. születésnapját, aki egyben

tiszteletbeli tagunk is. Ő most nem lehet jelen, mert ezzel a rendezvénnyel párhuzamosan a Dalosszövetség is az évi közgyűlését tartja. Délután viszont együtt fogjuk ünnepelni az EMKE 120 évét a Magyar Operában. Hadd mondjam el, hogy családi ünnepet akarunk megrendezni. Hisz az építkezések minden energiánkat elszívták, másrészt pedig úgy érzem, ez egy családi ünnep, a mi közösségünk ünnepe kell hogy legyen. Ezért a Dalosszövetséggel és mindazokkal, akik du. barátainkként eljönnek a Magyar Operába közösen szeretnénk megünnepelni ezt a 120 évet, szerényen, de azért hangzatosan, hisz ifjúsági kórusok fognak fellépni.

Röviden elmondanám azt is, hogy, a NKÖM-nak továbbra is az EMKE a megbízottja a Brassai Sámuel nevét viselő határon túli közművelődést támogató pályázatoknak a lebonyolításában. Mi vagyunk azok, akik a pályaműveket összegyűjtjük. Az EMKE elnöksége, a NKÖM képviselője részvételével értékeli ezeket a pályázatokat, majd a Kárpát-medencei kuratórium elé terjesszük a Minisztériumba. Örömmel állapíthatom meg, hogy úgy néz ki, hogy az összes kulturális pályázati rendszerben ez a pályázási keret kapta a legkevesebb bírálatot az elmúlt időszakban. Az idei pályázatnak a feldolgozásakor egyedül mi voltunk azok a határon túli régiók közül, akik rögtön lereagáltuk azt a modern elképzelést, amit a Minisztérium és a HTMH közösen dolgozott ki. Először megijedtem ettől a dologtól, de szerencsére fiatal munkatársaim vannak, akik bővölik a számítógépet, én csak a munkámhoz tudom használni. Így Ács Zsolt barátom és kedves kollégám rögtön felismerte ennek a fontosságát, később én is rájöttem, hogy mennyire jó. Arról van szó, hogy a NKÖM a HTMH-val létrehozott egy adatbázist, ebbe az adatbázisba kellett nekünk interneten keresztül belépni, ebbe kellett bedolgozni a pályázat adatait. Utána pedig egy Excell táblázati rendszerből vissza lehetett hívni a pályázati adatokat, amit aztán a szaktestület elé tudunk terjeszteni az elbírálás végett. Hadd mondjam el ismét, hogy mi voltunk az egyetlenek, akik határon túli régióként ezt a fajta a munkát el tudtuk végezni. 361 pályázat érkezett be az idén, ebből 141 kapott pozitív bírálatot. 100.000 forintnál kevesebb összeget egy civil szervezet sem kaphatott.

Egy érdekes program indul a következő év februárjától, ennek szintén a NKÖM valamint a Magyar Művelődési Intézet és az Eötvös Lóránd Tudományegyetemnek a felnőttképző fakultása a kidolgozója és a szellemi atyja. Abban, hogy összejött ez a program a határon túli közművelődési civil szervezeteknek a lobbija is benne van. Az Illyés Alapítvány támogatásával 20 határon túli közművelő, amelyből tudomásom szerint 8 erdélyi, meghívásos alapon, olyan személyek, akik nagy kulturális civil szervezetnek vagy intézménynek a vezetői, pl. az EMKE, a Kovászna és Hargita Megyei Közművelődési Központ vezetőit, stb, egy kétéves posztgraduális képzésen vehetnek részt, amelynek a lényege az, hogy kulturális mediátor szakképzést fognak kapni. Úgy néz ki, hogy az Illyés Alapítvány februártól négy féléves periódusra ezt a képzést támogatni tudja.

Ugyancsak büszkék vagyunk, és szeretettel meghívunk mindenkit arra a kiállításra, amely a Református Kollégiumban még mindig áll. A régi és új Kolozsvár fotókiállításról van szó, ami Veress

Ferenc egykori fényképész és László Miklós kedves barátunk mai fotóiból áll. Megjárta ez a kiállítás Pécsen és még egy magyarországi települést. Ugyanakkor nagyon örülünk annak, hogy Pécsen együtt ünnepeltünk és köszönjük Varga Ferenc barátunknak, a pécsi EMKE vezetőjének azt, hogy Pécsen vendégül látott Erdélyből egy 30 fős csoportot. Köszönjük azt, hogy a Pécsi Kulturális Napok keretében együtt ünnepelhetjük az EMKE 120. évét. Egy nagyon kellemes hétvégét töltöttünk ott, természetesen kulturális programokkal fűszerezve. Külön megköszöném Killyén Ilka színművésznőnek a pécsi fellépését. Ő volt az, aki megfelelő szinten képviselni tudott minket ezen az összejövetelen.

Itt szeretném magyarországi partnerszervezeteinknek is megköszönni az együttműködést. Gondolok főleg a Magyar Nyelv ÉS Kultúra Nemzetközi Társasága - Anyanyelvi Konferenciára, a Magyar Művelődési Intézetre, a Magyar Kultúra Alapítványra, a Magyar Népfőiskolai Társaságra, akikkel minden évben valamilyen közös programban az együttműködésünk jó és zavartalan. Még egyszer jelzem, ez nem azt jelenti, hogy mi magunk veszünk részt ezeken a rendezvényeken, hanem azt jelenti, hogy az általuk meghirdetett programokra rajtunk keresztül civil szervezetek képviselőit hívhatják meg, tehát közvetítünk.

Szeretném megköszönni néhány intézménynek a velünk való törődést, mindenképp a *Communitas Alapítványnak*, amelyik biztosítja a működését az EMKE-nek, ill. az *Illyés Közalapítványnak*, ahonnan szintén szerény, de számunkra nagyon fontos működési támogatást kapunk. Engedjék meg, hogy itt megköszönjem továbbá a különböző írott és elektronikus médiumoknak a támogatását. Mindenképp szólnék a kolozsvári *Szabadságról* és kiemelném Köllő Katalin kulturális rovatvezető munkáját és tevékenységét, meg természetesen Balló Áron főszerkesztő úr hozzáállását, akik bármilyen tevékenységünk van, rögtön mellénk állnak, de ugyanígy a *Kolozsvári Rádió* vagy a *Krónika*, a *Kolozsvári Televízió* szintén segítségünkre volt az elmúlt évben.

Végül, de nem utolsó sorban engedjék meg, hogy mint ügyvezető elnök megköszönjem munkatársaimnak az együttműködést. Név szerint megemlíteném Bartha Katalin Ágnes, aki a Szabédi-ház állománya az őre, aki ragaszkodott, ahhoz, hogy dobozokba átvigyük a Györkös Mányi Emlékházba, például az Engel Károly hagyatékából azt az állomány adagot, amit ő következetesen továbbra is feldolgozott. Hiába költözködtünk, hurcolkodtunk, Ágnes azt a munkát, amit felvállalt, továbbvitte. Természetesen szeretném megköszönni Ács Zsoltnak, aki úgy, mint mondtam, bővíti a számítógépet és mellettem állva hamar felismeri azokat a problémákat, amikkel, lehet, hogy én már az ötödik X fölött, nehezen tudnék megbirkózni. Természetesen Katona Rékának, aki a könyvelésünket végzi, és biza kemény szócátákat vívunk, hogy bizonyos pénzalapokat hogyan is tudjunk beosztani.

Nagyon köszönöm, hogy meghallgattak és további jó együttműködést és délután jó időtöltést kívánok mindenkinek.

MATEKOVITS MIHÁLY beszámoló EMKE közgyűlés 2005

Az elhangzottakból azt következtethetjük, hogy egy évben három közgyűlést kell tartanunk. Egyszer év elején, el kell fogadnunk a költségvetést és az előző évnek a beszámolóját és egy másik alkalommal, nyilván, hogy nem lehet egy ilyen közgyűlést megszavazni a kitüntetetteket, akik du. már szépen felöltözve ott lesznek az előadáson és esetleg leszavazzuk őket. Tehát akkor, egy évben három közgyűlést is kellene ehhez tartanunk. Gondolom, hogy ez egy kicsit sok. Maradjunk a hagyománynál november utolsó szombatjánál és oldjuk meg a kérdéseinket ekkor. Elmondta Dáné Tibi, mindent internetre föl lehet tenni, el lehet olvasni, sőt még véleményt is lehet mondani internetes fórumon keresztül a kitüntetettekről. Tehát éljünk a technikai eszközökkel. Én azt javaslom akár elnöki beszámolókat a jövőben egy héttel előbb internetre tenni, mindenki elolvassa és itt már csak hozzá szólunk, hogy mi volt. Éljünk a technikával, ne avval, hogy itt halljunk esetleg közös dolgokat. És lehetetlennek tartom, hogy 35 emberről, több kitüntetetről vitatkozzunk egy közgyűlésen, ahol nem mindenki ismer mindenkit. Ezért a szakcsoportok kapták ezeket a feladatokat.

Az Arad megyei dolgokat illetően el kell mondanom, hogy vannak pozitív és negatívumok is. Mondjam azt, hogy jó negatívum azáltal, hogy, egyre több közművelődési szervezet van Arad megyében a magyar falvakban. Ezt nem úgy értem, hogy egyre kevesebb dolga van az EMKÉ-nek, hanem úgy, hogy azokat a rendezvényeket, amelyeket tíz évvel ezelőtt mind az EMKE vállalt fel Arad megye valamennyi falvában most a közművelődési egyesületek, rendszerint Pro-val kezdődik, ezek mind bejegyzett szervezetek, megoldják. Az egy más kérdés, hogy állandóan kikérik az EMKE tanácsát is, ill. ismét meghonosodott az, ami egy rövid ideig hiányzott Arad megyében, hogy mindent, amit Arad megyében szerveznek azért az EMKE elnökkel egyeztetnek, mármint naptár szempontból, hogy ne legyen egymásra-szerveződés, hiszen egy időben, amikor minden szervezet önálló és autonóm akart lenni, kiderült, hogy egy nap három rendezvény van, mi meg alig vagyunk magyarok Aradon. Máskor aztán, két héttig nem volt semmi. Most visszalépett az az időszak, amikor az EMKE megmondja, hogy ez és ezen a napon valamilyen rendezvény van.

Itt Dáné Tibi felsorolta azokat a tagszervezeteket, amelyekkel közösen dolgozik. Nyilván, hogy a megyékben ez másképpen működik, hiszen például Arad megyében az EMKE legtöbbit a Csíky Gergely Líceummal, a Romániai Magyar Pedagógus Szövetség Aradi Szervezetével, a Szabadság Szobor Egyesülettel, vagy a Kölcsey Egyesülettel dolgozik. Ez minden helységben másképp van. Attól függ, hogy kikkel lehet együtt dolgozni. Pályázatokat nagyon sokat készítünk. Az iskolák számára készített pályázatok közül valamennyit az EMKE vállalja föl. Katona Réka is elmondta, hogy a Magyar Oktatásügyi Minisztérium pályázatát az EMKE vállalta föl, ezt Arad megyében teljesen az EMKE végzi. Van három magyar könyvtárunk, itt nem az iskolaiakra gondolok: EMKE könyvtár, Pedagógus Könyvtár, Kölcsey

Könyvtár. Mivel az EMKE székháza és könyvtára az RMDSZ székházban van, amit perrel visszanyert az egykori tulajdonos, most folyik az épület teljes átalakítása. A helyi önkormányzat négy milliárd lejt szavazott meg az RMDSZ új székházának a felújítására és ide költözik majd az RMDSZ, az EMKE és a könyvtár is. Mi reméljük, hogy júniusban önöket valamennyiüket meghívhatjuk a könyvtár avatóra az új székházban. Amennyiben nem, akkor csak ősszel kerül erre sor.

Szeretném bemutatni a 8. EMKE Füzetet, amit az Aradi EMKE ad ki. A lényeges rendezvények egyik új súlycsoportja az elmúlt évekhez képest a transzfrontális kapcsolatok: első sorban Békés megyével, de Csongrád megyével is. Nem tudunk színházakat meghívni, mert nem tudjuk kifizetni. Hiába van Békéscsaba közelebb mint Nagyvárad. Egy Nagyvárad Színházi előadását Aradon ki tudunk fizetni, egy békéscsabait nem, mert mindent euróban, még a kiszállási díjakat is euróban számítják. Mi sokszor haragszunk a békéscsabaiakra, mert ha ők elmennek 200 km-re előadni, akkor magyarországi tiszteletdíjat kapnak. Ha eljönnek Aradra előadni 60 km-re, akkor külföldi tiszteletdíjat igényelnek, amit egyszerűen nem tudunk kifizetni euróban.

Meg kell mondjuk őszintém, hogy sok támogatást kapunk az Aradi Városi Tanácstól, de pályázni kell és mindent banira elszámolni pontosan. Sok támogatást kapunk az Arad Megyei Tanácstól. Mondhatni, hogy a városi ill. a megyei tanács, bár 11 %-ban vagyunk magyarok Arad megyében, a két tanács a művelődési rendezvényekre kiutalt összegének kb. 20%-át biztosítja a magyar szervezetek számára, köztük az EMKÉ-nek is és biza jól fel tudjuk azt a pénzt használni.

Közben megérkezett a feleségem, az EMKE elnök, aki megkért, hogy mondjam el az EMKE díjakkal kapcsolatban, hogy jó lenne ismét a kis EMKE díj, ami volt egy alkalommal. Tehát, hogy a megyékben is. Pl. az országos EMKE felfigyel arra, hogy a megyékben két-három művelődésszervező kapna illet, mert ez nagyon jól esik az embereknek.

Ami a régiókat illeti, Temesváron nagyon sok magyar művelődési rendezvény van. A nagyon sokat mindig ahhoz mérten értem, hogy Temes megyében 10% a magyarság, Arad megyében pedig 11%. Ehhez képest a rendezvényeink száma elég sok. Végül, amit Szép Gyula úr mondott az Aradi Művelődésügyi Felügyelőségre holnap is be tudnánk juttatni egy tanácsost, de nem találnak hozzá megfelelő embert. Egyrészt a felkészülési követelmény, másrészt a fizetési lehetőségek miatt. Aki olyan felkészültséggel rendelkezik, hogy el tudja azt látni azért a fizetésért nem megy, aki pedig azért a fizetésért ezt elvállalná – azt mi nem kérjük szépen oda. Így egy kicsit patthelyzetben vagyunk. Amikor találnak megfelelő embert azonnal be tudjuk vinni.

Köszönöm a figyelmet.

ÖRDÖG GYÁRFÁS LAJOS beszámoló EMKE közgyűlés 2005

Mivel az én mindennapi tevékenységem is a művelődés szervezése, irányítása terén történik természetes, hogy átfedések vannak az EMKE alelnökeként végzett munkám és a mindennapi tevékenységem között. Az elmúlt esztendőben új alapszabályt, új struktúrát szavaztunk meg az EMKÉ-nek. Az elmúlt közgyűlés utáni időszak számomra részben a térségben kifejtett mozgósító tevékenység és az új alapszabályzat népszerűsítése jegyében zajlott. El kell mondanom, hogy csak Kovászna megyében, Háromszéken, több mint 100 művelődési tevékenységet folytató civil szervezet van. Az elnök úr mondta, hogy összesen 60 tagja van az EMKÉ-nek, tehát még van mit tenni, ha azt akarjuk, hogy a civil szervezeteink felzárkózzanak. Az Alapszabály előkészítése idején is, és ha jól emlékszem az elfogadásakor a közgyűlésen is volt egy észrevételem: az alapszabályban a tagszervezeti és társszervezeti minőség össze van mosva. Úgy beszélünk tagszervezetről és társszervezetről, mintha egy és ugyanaz lenne. Az alapszabályban a társszervezet megnevezés a gyakorlatban tagszervezetet jelent csak nem mondjuk ki, nehogy elriasszunk bizonyos szervezeteket, melyek esetleg nem vállalnák a tagszervezeti minőséget. Nem vált volna az Alapszabály kárára, ha mindkét minőséget megtartja, csak tisztán leírja mibenlétüket. Lehetek volna tagszervezetei is és társszervezetei is az EMKÉ-nek. Nem beszélve arról, hogy az EMKE az elmúlt időszakban együttműködési megállapodásokat, társszervezeti szerződéseket kötött olyan civilszervezetekkel, amelyek lévén, hogy szintén országos hatósugarúak, nem biztos, hogy tagszervezetként be szeretnének állni az EMKE ernyője alá. Társszervezetként viszont szívesen társulnának, együttműködésre lépnének, ahogy ezt eddig is megtették. Tehát, javasolnám az alapszabály módosítását, melybe bekerülne egy tiszta társszervezeti minőség.

Más. A cenzori jelentésben is elhangzott hogy az EMKÉ-nek nincs elfogadott költségvetése. Én javasolnám magunknak, az elnökségnek és a közgyűlésnek, hogy készítsük el a költségvetési tervezetet, mert el lehet készíteni. Bármilyen intézmény el tud készíteni egy költségvetési tervet. Nem arról van szó, hogy pontosan tudnunk kell, hogy milyen bevételek lesznek, mert az eddigi évek tapasztalata alapján lehet tudni, hogy milyen bevételekre számíthatunk. És az EMKÉ-nek is van egy programja, amely költségekben is kifejezhető. Végeredményben a Közgyűlés tiszte, hogy jóváhagyja az előző év költségvetésének a végrehajtását és elfogadja a következő évre a tevékenységi és költségvetési tervet.

Az EMKE díjakról. Ügyvezető elnökünk említette, hogy voltak észrevételek az EMKE díjakkal kapcsolatosan. Én többször is jeleztem, hogy bármilyen hatósugaruk van ezeknek a díjaknak, akárhogy is nézzük, ezek mégiscsak EMKE-díjak. Az EMKE nemcsak a nevét adja hozzájuk, hanem fel is kell vállalja őket.

Nem azt kifogásolom, ha a javaslatok alulról jövőek a különböző tevékenységi területeket felvállaló szervezetektől, hanem azt, hogy 90-től mostanáig bizonyos érdekcsoportok és személyek határozzák meg

azt, hogy kik kapják az évente odaítélt EMKE-díjakat. Szerintem, az elnökség és a közgyűlés dolga lenne, hogy eldöntse azt is, hogy kik tegyenek javaslatot a díjazottakra és azt is, hogy kik kapják a díjakat. Például, most sem tudjuk, hogy kik kapják az EMKE-díjakat. A díjak ünnepélyes átadása megtörténik délután, de most, mivel egymás között vagyunk, és a mi munkánkhoz tartozik, szavaznunk kellene a javaslatokról. Megtörténhet ugyanis, hogy a közgyűlés nem is ért egyet bizonyos személyek díjazásával.

Az EMKE működésével kapcsolatos észrevételeim után lenne még egy javaslatom. Az Erdélyi Magyar Tudomány Napjához hasonlóan, amely november 23-a, az Erdélyi Múzeum Egyesület alapításának a napja, hozzuk létre az Erdélyi Magyar Közművelődés Napját, amely akár április 12-e az EMKE alakulásának napja is lehetne. Igaz, közel van a költészet napjához, de szerintem a kettő nagyon jól megférne egymás mellett és e két nap jegyében nagyon szép ünnepeket lehetne szervezni, vagy lehet más időpontban is gondolkodni.

Javasolnám tehát, hogy a t. közgyűlés, a t. elnökség fontolja meg, hogy jó lenne-e minden évben egy bizonyos napot az Erdélyi Magyar Közművelődés Napjaként megünnepelni. Tudom, hogy a közművelődés a mindennapoké, de legyen egy olyan nap, amikor közösen emlékezhetünk azokra is, akik oly sokat tettek az erdélyi magyar közművelődésért.

Köszönöm hogy meghallgattak.

SZÉP GYULA beszámoló EMKE közgyűlés 2005

Röviden összefoglalom azt a területet, amit az EMKE elnökségében fejtettem ki az elmúlt időszakban, ami nagyon sok ponton tulajdonképpen egybeesik az RMDSZ ügyvezető elnökség keretében betöltött tevékenységi szférámmal is. Az egyik az lenne, ami fájó pontom, az elmúlt másfél évtizedben az a képviseletünk az állami művelődési intézmények keretében. Ezt számtalanszor felhoztuk, hol jó helyzetben voltunk, hol kevésbé jó helyzetben. A siker most is, az elmúlt időszakban is felemás. Két helyen beszélhetünk előrelépésről, hisz Beszterce megyében, Kolozs megyében olyan áttörés történt, ami az elmúlt 30-40 évben nem. A megyei művelődési központokban újra magyar alkalmazott is van. Beszterce megyében már valamivel régebb került Székely Dalma ilyen főállásba, Kolozs megye pedig kb. egy hónapja Both József vállalt ilyen szerepet és főállású szakember lett, reméljük, hogy nemsokára Szilágy megyében újra a megyei igazgatóság keretében is magyar főelőadó legyen, reméljük, hogy Gáspár Attila elvállalja ezt a szerepkört. Néhány ember ezelőtt valamilyen okból felmondott, de közel állunk ahhoz, hogy ez a dolog is működhessen. Sajnos, nem tudunk olyan erős megyékben megfelelő képviseletet biztosítani mint Szatmár megye, Bihar megye, ahol meg lennének a megfelelő lehetőségek, szakemberek, politikai háttér, akarat is ahhoz, hogy jobban legyünk reprezentálva. Erre ezután is oda kell figyeljünk, de mondhatnám azt, hogy az elmúlt időszakban a leggyengébben a Művelődési Minisztériumban teljesíthetünk és annak ellenére, hogy kormányon vagyunk nem sikerült egyrészt a mi hibánkból is államtitkárt kinevezni és nem tudom ebből kifolyólag vagy nem, addig amíg az Oktatási Minisztériumban csak itt egy három méteren belül két magas beosztású barátunk van, egy államtitkár és egy főigazgató, addig a Művelődési Minisztériumba ezelőtt egy hónappal senki sem volt, aki magyar nyelven beszélt. Most van pár hónapja egy Krizbai Lajos nevű kollégánk, akihez már lehet folyamodni, sajnos még nem sikerült Demeter Andrászt állásba helyezni, aki szintén a kisebbségekért és színházakért felelős főigazgató lesz, aki szintén a kisebbségekért és színházakért felelős főigazgató lesz, még mindig nincs ott, pedig már szinte egy éve ott kellene lennie. A teljes minisztériumi élet alakult úgy, viták lettek, hogy amikor sikerült valamire menni, akkor lemondott a miniszter-asszony. Tény az, hogy a megyei igazgatóságokban, ezért sem tudunk hatékonyan ott lenni, mivel ezek minisztériumi alárendeltségű intézmények. Én remélem, és megvannak azok a lehetőségek, hogy az elkövetkezendőkben néhány intézménybe így, megyei igazgatóságokban, könyvtárakban, múzeumokban több magyar szakembert tegyünk. Több városba, több magyar szakembert tegyünk. Több városba, több megyébe ez folyamatban van. A másik terület amivel közösen az EMKE elnökségével foglalkoztunk az elmúlt időszakban a civil szervezeteknek az állami szférából való támogatottságának a felkutatása. Néhány évvel ezelőtt, a tavaly is felsoroltam azokat a lehetőségeket, ahonnan az állami szférából pályázni lehet. Ezek is állandóan módosulnak. A tavaly még beszélhettünk arról, hogy a megyei igazgatóságnak van ilyen lehetősége, különböző rendezvényeket, szervezeteket

támogatni, ami sajnos már nem működik. Január 1-jétől megváltozott a művelődési területe ezeknek az intézményeknek, kimondottan a hangsúlyt a műemlékvédelem felé, ingatlan és ingó nemzeti kincsnek a felügyelete, felértékelése és megóvása állt központba. Ami a rendezvényeket és művelődési intézményeket illeti, ha egy kicsit cinikus akarok lenni, akkor ez az intézmény egyfajta cenzúrává alakult át és az a feladata, hogy jelentse, ha valami nem megy jól. Ez elég komikusnak tűnik a 21. Században, sajnos, így van.

Ami pozitív előremozdulás ezen a téren az, hogy nemrég az elmúlt hetekben alakult meg Romániában is a Nemzeti Kulturális Alapprogram, ez körülbelül ugyanaz, ami Magyarországon már jó néhány éve működik. Most történt meg a pályázati kiírása, aki követte a Művelődési Minisztérium Honlapján, ha jól tudom, talán még egy hónap van a pályázatok beküldési határidejéig az idei pályázatokra. Ezt a www.cultur.ro honlapon meg lehet nézni. Ez szerintem egy előrelépés, hiszen az elmúlt 15 év alatt Román Művelődési Minisztériumból csak azok tudtak támogatáshoz jutni, akik valamilyen módon kapcsolatba tudott kerülni a hivatalnokokkal, a Min különböző beosztottjaival, akiknek ismeretségük volt. Ezzel a magyar civilszervezetek nagyon kismértékben tudtak élni, voltak olyan régiók azonban, akiknek jobban sikerült. Ami a Communitas Alapítványt illeti egy mondattal kiegészíteném, amit Dáné kolléga mondott, sikerült az idén végre elég hosszas viták, tárgyalások után, az idén már néhány nagyon fontos civil szervezete normatív támogatást kaphatott. Így az EMKE mellett az irodalommal, a tudománnyal, képzőművészettel, műemlékvédelemmel, táncművészettel foglalkozó országos fontosságú szervezetek elvi normatív támogatásához jutottak. Én úgy gondolom, hogy ez is egy nagy előrelépés, az erdélyi magyar civil szférának a támogatásában. Hasonlóan én is hangsúlyozom Dáné Tibor barátomhoz kapcsolódva: ahhoz, hogy népszerűsíteni tudjuk rendezvényeinket megfelelő módon, kérjük, hogy mielőtt az Eseménynaptárhoz küldjük be a jövő évi rendezvényeket. Mi internetes formában már nagyon sok magyarországi és nem magyarországi turistavállalatokhoz és intézményekhez juttatjuk el a teljes eseménynaptárokat. Úgy gondolom, hogy önöknek is érdeke lesz beküldeni. Küldjenek digitális fényképeket is, a rendezvényekről, nem nagy költség. Ezt kéri a bukaresti Kisebbségi Tanács is; folyamatosan kér képanyagot, filmanyagokat a különböző kisebbségek rendezvényeiről. Ez, azt hiszem, ma már nem nagy dolog. Nem kívánjuk, hogy különböző szilárd hordozókon küldjék be, ezt interneten már nyugodtan el lehet juttatni. Mi létesítettünk egy adatbázist az RMDSZ Művelődésügyi Főosztályon ehhez is bárki hozzájuthat, akit érdekel az, hogy milyen képeket gyűjtöttünk össze. Viszont ahhoz, hogy a Communitas Alapítvány is megfelelő módon tudjon pályázni a Kisebbségi Tanácsba, nekünk is állandóan bizonyítani kell, igazolni kell, hogy igen tevékenyek vagyunk, nagyon sok rendezvényünk van. Miután elfogadják az országos költségvetést, nemsokára következik az a szakasz, hogy a Kisebbségi Tanácsból is minél több pénzt tudjunk leszívni, mert amikor ki kell bányászni a kormányból a pénzt, az RMDSZ ott van, azt nyilván tudják a barátaink, hogy minél többet kapjon a Kisebbségi Tanács, de amikor szót kell osztani,

akkor 18 közül csak egy vagyunk, bizony még mindig aránytalanul kevés pénzhez jutunk az össz Kisebbségi Tanácsi Alaphoz képest. De ha lobbizunk és igazoljuk különböző kiadványokkal, rendezvényekkel, állandóan bombázzuk őket, hogy igen, mi vagyunk a legjobbak, a legnagyobbak, mint ahogy igaz is. De ha ezt nem tesszük nyomatékosabbá, akkor az egész Alap kisebb lehet.

További jó időtöltést kívánok.

TÓFALVI ZOLTÁN beszámoló EMKE közgyűlés 2005

Itt szeretném elmondani azt, mindenkinek a figyelmébe ajánlom, hogy Marosvásárhely, amely frontváros, Kolozsvár elvérezése után most már Marosvásárhely következik. Nagy-nagy eredmény volt az, hogy a Marosvásárhelyi Napokon, amely valamikor Fodor Imre polgármestersége idejében magyar rendezvényként indult, sikerült elérni, hogy az idén EMKE rendezvények is voltak. Ez nagy eredménynek tűnik, sajnos itt tarunk. Nagyon sajnálom, hogy elment közben, s most nincs itt Szép Gyula, mert súlyos gond valóban az, hogy a Művelődési Minisztériumban nincsen magyar államtitkár s ennek az áldatlan következményei szinte naponta érezhető. Ilyen vonatkozásban szeretném felhívni az EMKE elnökségének is a figyelmét. Működnek az ún. Névadó bizottságok. Ezek a bizottságok szinte kizárólag a Székelyföldön működnek, máshol nem. Ezeknek a névadó bizottságoknak a zöme, tehát Marosvásárhely esteében román, Ennek egyik nagyin vehemens következményét kellett a nyáron kivédeni, nevezetesen azt, hogy Székelyvécke önkormányzata Visky Árpád színművésztől nevezte el a művelődési házat. Azonnal működésbe lépett a román nacionalista gépezet és arra szólították fel Székelyvécke önkormányzatát, hogy tárgyalja újra a határozatát és vonja vissza az elnevezést és azonnal indult a támadás más részről is, hogy Visky Árpád román-ellenes volt, tehát tulajdonképpen ez volt egyik fő vádpont. Magam készítettem el a dokumentumfilmet, ismerem a teljes Visky-dossziét, a periratot, a négy kötetet. Ismerem ennek az állításnak minden eredőjét és nagyon nehezen lehetett elérni azt, hogy tulajdonképpen a megyei tanács ne hozzon olyan határozatot, amely arraszólítja fel Székelyvéckét, hogy ne Visky Árpádról nevezzék el a művelődési otthont. Ugyanis behívták a falu polgármesterét és az egyik tanítónőt és azt mondták, hogy jönnék ahhoz, hogy egy akasztott emberről nevezzék el a művelődési házat. A névadó bizottság román tagjai kategorikusan megtagadták, hogy elmondják a maguk ellenérvét, csupán egy átiratot küldtek, amiben azt firtatják, hogy tulajdonképpen nem is lehet tudni, hogy ellensége és a rendszer úgymond megöngyilkolta, erről az emberről kérdőjeles elnevezni egy művelődési otthont.

Arra is lenne szükség, hogy az EMKE a maga súlyával, tehát az RMDSZ hasson oda, hogy ezeket a névadó bizottságokat úgy, ahogy van testületileg oszlassák fel és paritásos alapon három román-három magyar, és három szász, ha van még szász, hogy így történjen az utca-elnevezés. Mert tudom, hogy Sepsiszentgyörgyön is ez az utcaelnevezés is nagyon sok gondot jelent. Ezt valamilyen úton-módon meg kellene oldani. Marosvásárhelyen is a Kossuth Lajos utca körül gond van. Született tanácsi döntés, de nem alkalmazzák ezt, mert beterelték a tanácsi határozatot és valószínű évekig majd elhúzódik, ismervén a román igazságszolgáltatásnak a malmait, ezek nagyon lassan és nehezen örölnek. Ez egy nagyon fontos dolog lenne, hogy a névadó bizottságok ügyében egyértelmű álláspont szülessék, hogy egyenlő arányban

vegyenek részt románok, magyarok, szászok. Nagyon sajnálom, hogy nincs itt Kalmár Zoli bácsi Nagyszebenből, de itt van Orth István. 2007-ben Nagyszeben Európa kulturális fővárosa lesz és sajnos zajlik a ház körüli vita, per és én tisztelettel szeretném megkérdezni, hogy az EMKE ebben mit tudna segíteni, hogy ez a magyar ház tényleg a szebeni magyarságot szolgálja, ugyanis a szent tehén a multikulturalitás jegyében pontosan a szász polgármester torpedózta meg, vetette vissza a magyarok jogos tulajdonát. Valahogy ezen a téren is kellene valamit tenni.

Itt Kun Kocsárd neve többször elhangzott. Én nagyon furcsának tartom azt, hogy már a református egyház is lemondott arról, hogy a szászvárosi kollégiumot visszakapja.

Dáné Tibor Kálmán válasza: A Református Egyház maga adta el a kollégiumot.

T. Z.: Ezt azért végig kellene járni, hogy valóban úgy történt-e meg. Tehát a jogos örökségekről ne mondjunk le. Azért is fontos lenne, hogy művelődésügyi államtitkár legyen, mert akkor esetleg megoldódhatna az, hogy a marosvásárhelyi városházára visszakerüljenek a vitrályok, amelyek ugyanígy a szabadkai városházán megtalálhatók: II. Rákóczy Ferenc, Bethlen Gábor, Kossuth Lajos, Deák Ferenc. Sikerült lefilmezni, megvannak a vitrályok, amelyet a háború idején Borbély András képzőművész megmentet. Lefilmeztük, adásba is került, de sajnos a Román Állam azt szeretné, hogy a Magyar Állam restauráltassa is azokat a vitrályokat, üvegfestményeket, amiket tulajdonképpen ők szedtek le. Ezen a téren nagyon sokat kellene tenni, hogy ezek a örökségek visszakerüljenek a helyükre. Szabadkán nem zavar senkit, hogy ott vannak a városházán ezek az üvegfestmények, Marosvásárhelyen ez miért zavar egyes embereket?

Végezetül, pedig arra szeretném tisztelettel felhívni mindenkiné a figyelmét, hogy tessenek meggyőzni a kedves falusi híveinket, hogy ne adják el a földjeiket. Most készítettem egy döbbenetes dokumentumfilmet Koronkáról, Marosvásárhely mellől. Határának a zöme már román kézben van. Eszeveszett iramban adják el a földjeiket, valami téboly, ami történik ott. Közben hagyják, hogy a kastély tönkre menjen. Tessenek fölrázni az embereinket, hogy mégis egyetlen tulajdonunk a föld, ha azt kiveszik a lábunk alól. Akkor hiába lesz autonómia és bármi, mert itt kő kövön nem marad. S hiába próbáltam a koronkai embereket meggyőzni, egymást érik a felhívások, hogy adják el a földjeiket. Színmagyar falu, két év múlva ott nem tudom mi lesz. Ezek ugyanis nem akarnak a közösségbe beilleszkedni. Az iskolába is nagyon egyértelműen fognak jelentkezni, hogy megváltozott az etnikai arány. Erre tessenek felhívni a figyelmet bárhol járjanak. A Barabás Miklós Céh elnökéhez is fordulok. Próbálják meggyőzni a képzőművészeket, hogy igenis az adományaikat azt vagy az egyházra vagy az EMKÉ-re hagyják, de semmiképpen sem az államra. A Nagy Imre galéria sorsa az sok mindent elárul, hogy mi lesz a jó szándékú adományból is. TV szerkesztő vagyok, ott dolgozom, ahol a legtöbbet tudok tenni, én az EMKÉ-ért nagyon sokat próbálok tenni a magam módján. A szerkesztőségben azzal is vádolnak, hogy EMKE-elfogult vagyok. Bevallom, ezt elismerem.

Végezetül még egy kérésem lenne. Jövő évben 50 éves lesz a magyar forradalom. Tiszteletbeli elnökünk hét évet töltött a rácsok mögött. Az EMKE a maga módján próbáljon ennek méltó keretet biztosítani; akár tudományos ülészak keretében vagy pedig más módon. Hiszen a kultúra nagyon-nagyon sok képviselője ült nehéz börtönökben.